

CAESAR

ANTICKA
FÉRIE

&

STÁTNÍ DIVADLO OSTRAVA
DIVADLO PETRA BEZRUČE

CAESAR

Jiří Voskovec – Jan Werich – Jaroslav Ježek

Režie a choreografie:

Zdeněk Boubelík

Scéna:

Jaroslav Milfajt j. h.

Kostýmy:

Eliška Zapletalová

Dramaturg:

Ladislav Knižátko

Hudební nastudování:

Norbert Lichý

Představení řídí:

Věra Kryšková

Text sleduje:

Jiřina Čížková

Premiéra dne 21. dubna 1990 v Divadle Petra Bezruče

Adolf Hoffmeister k premiéře „Caesara“:

Ve věčnosti, vzhledem k počtu pravděpodobnosti, musí docházet k situacím, které se doslovně opakují. Dokonce se opakují věčněkrát. Jen hojivý čas zapomnění nás zbavuje hrůzných představ, že sebelepší vtip by měl být věčněkrát vyprávěn a věčněkrát slyšen. Ale v tom krátkém časovém období, které se nazývá epizodou života člověka ve vesmíru, objevují se věci znovu v situacích docela odlišných. Tato skutečnost je důkazem jejich kulturní trvanlivosti.

Shakespearovy hry byly aktuální, až to bylo některým divákům nepříjemné. Dnes málokdo ví, v čem byla jejich aktuálnost. Ale platí zase. Platí stále. V tom je skryto tajemství dramatického umění.

Někteří ještě víme, z čeho vznikal „Caesar“, ale je nás stále méně a přece „Caesar“ žije si ve své dál. Z časového se stal nadčasový. Tim, že ztratil svou bezprostřední aktuálnost, získal. Stal se vždy a obecně platnou satirou.

Co však si obecenstvo odnese? Taková je otázka.

V katolickém středověku, který řada konzervativních lidí z nedostatku vědecké informovanosti protáhla až do našich dnů, ten, koho příliš tížily už hříchy, šel ke zpovědi, dostal rozhrěšení, učinil pokání a bylo to. Byl zase čistý jako panna.

V nové době, která není mravně tak pohodlná jako katolický středověk, požaduje se v oblasti byrokracie vyúčtování, v oblasti veřejné činnosti sebekritika. Je velký rozdíl mezi středověkem a novověkem. Asi takový, jako je mezi pokrytectvím a poctivostí či mezi zpovědí a sebekritikou. Věřu snad se nenajde tak zavilý hlupák, který by chtěl jedno srovnávat s druhým.

Jsou ovšem instance, jako divadla, filmy, romány, které počítají se vztahováním lidí a jsou plny podnětů přímých i nepřímých k tomu, aby lidé šli do sebe, aby se zamyslili ne nad hrdinou, ale nad sebou, ne nad jeho milostnicí, ale nad svou ženou, ne nad jeho nadřazeným, ale nad svým nadřazeným, atd. Na to lidé jdou. To je jejich.

Jisto je, že při představení „Caesara“ nebude jen Brutus mít na scéně máslo na hlavě, ale že v obecenstvu bude mít mnoho lidí – tu jen ždíbec, tu na špičku nože, tu čtvrtku výběrového, tu celou hroudu selského, někdo možná vagón dánského másla na hlavě. Protože nějaké máslo na hlavě má každý lidský tvor, protože lidský tvor je tvor chybný. Jinak by se nemusil ve středověku zpovídat. V novověku by nemusil dělat sebekritiku.

A proto berte si z „Caesara“ jeden každý, co jeho jest. Jsem si tím jist, že je tam mnoho šípů, které míří přímo na vás, nebo na někoho z kruhu vám známých lidí.

Ve světě vůbec není Caesara toho formátu, na který byla hra při své první premiéře šita, ale je plno osob z programu hry v našem životě. Jsou v našem podniku, v našem závodním výboru, prostě, jsou kolem nás. A budou tu věčně. Dobrá, dejme tomu, že každé přirovnání kulhá, ale když lidé tak rádi přirovnávají. Vždyť naše řeč, krásná lidová čeština, ta je samý příměr, samé přirovnání.

Ono by to bylo opravdu strašné, kdyby všichni lidé byli sami andělé a gentlemani. To by to bylo hotové nebe na zemi, ale pak by zase anděl v nebi nebyla žádná zvláštnost. Takovou nudu lidé – pokud budou lidmi – prostě nemohou připustit. Budou mít vždy své slabosti, aby na ně mohly být psány satirické hry.

Ovšem hry dobré a opravdu satirické. Satiru totiž nemůže psát každý. Satiru nelze psát a nelze řídit shora. Satira vzniká dole, z lidu. Satiru může psát Bulva a Papullus. Oni si mohou dělat švandu z Caesara a Antonia, protože si mohou dělat švandu ze sebe. Caesar a Antonius si však nikdy nemohou dělat švandu ze sebe navzájem, ale také si nemohou dělat švandu z Bulvy a Papulla, protože jim vůbec nejsou k smíchu. Bojí se jich. A Bulva a Papullus by ostatně nikdy nemohli připustit, aby si Caesar a Antonius dělali z nich švandu. To by bylo pod důstojnost lidu.

Caesarova osobnost prodělala s vývojem času podstatné metamorfózy. Caesar ve svých pamětech, určených dějepiscům, líčil sám sebe velice ušlechtilé. Shakespeare spojil jeho velikost s lidským osudem a měl pro něj úctu i slitování. Shaw mu zachoval ještě pohrdavou soustrast. V + W zbyla z jeho osobnosti jen směšná látka na veselohru, na antickou féerii.

Ona antika je pro veselohru vůbec vděčné pole, nemluvě o tom, jak vyhovovala autorům, kteří vyšli ze středověkého humoru.

Latina je řeč nesmírně vhodná pro citáty a citáty jsou nesmírně vhodné pro řečníky. Ono totiž nelze nikoho vinit z toho, že v římském citátu se už před naším letopočtem skrýval osten proti nějakému nešvaru současnosti.

Quod licet Jovi, non licet bovi, to lze říkat *salve errore as omissione* tak často

až konečně gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo, a proto konec-konců lid, který má mens sanu in corpore sano, na to přijde, že ten dotyčný je opravdu vůl a pak ovšem: caveant consules! (Ale i to třeba bráti cum grano salis.)

Caesar — antická féerie o 10 obrazech

I. díl:

Jaroslav Ježek — **Komedianti jedou** — zpívají všichni

1. obraz — **Caesar a Kleopatra**

2. obraz — **Kleopatra a Fáma** (tango Kleopatra)
zpívá P. Handl

3. obraz — **Senát a Lid Římský** (Senatus Popullusque Romanus)

4. obraz — **Pochod Stoprocentních mužů**
zpívají O. Prajzner, M. Čížek — M. Sova,
P. Tomanka

5. obraz — **Chléb a Voda**
Pochod plebejců
zpívají M. Sova a P. Tomanka

PŘESTÁVKA

II. díl:

6. obraz — **Caesar a Lev**

7. obraz — **Lidé a Zvířata**
Ezop a Brabenec
zpívají M. Sova a P. Tomanka

8. obraz — **Pikle a Čáry** (Oběť Osiriova)
V domě straší duch
zpívají M. Sova a P. Tomanka

9. obraz — **Bylo a Nebylo**
Být či nebýt
zpívají M. Sova a P. Tomanka

10. obraz — **Bylo a Bude**
Záleží na nás
zpívají Všici

KONEC

**Děje se 13. a 14. března roku 44 před Kristem v Římě...
a nyní, po Kristu zase v Římě**

Osoby a obsazení:

Gaius Julius Caesar
Kleopatra
Marcus Antonius
Brutus
Marcus Tullius Cicero
Onomatopoe, otrokyně

Velekněz Ratata, kněz Osiriův
Centurio Musculus
Mistopředseda senátu
První senátor
Druhý senátor
Terentius Bulva } lid římský
Titus Papullus }
První Římanka
Druhá Římanka
Třetí Římanka
Římské tanečnice

První Říman
Druhý Říman }
Třetí Říman }

x) posluchačky konzervatoře

Miloslav Čížek
Danuše Ondráčková
Otakar Prajzner
Vítězslav Kryške
Jindřich Dvořák
Ludmila Bářková
Dana Sedláková,)
Bohuslav Čvančara
Pavel Handl
Jan Odl
Milan Šulc
Kostas Zerdalolu
Pavel Tomanka
Milan Sova
Blanka Meierová
Veronika Forejtová
Marie Viková
Monika Bernovská,)
Iva Havránková, Nicol Máchová,)
Gabriela Kozlová, Marcela Kubalová,)
Nicol Rozehnalová,)
Norbert Lichý
pracovníci jevištní
techniky DPB

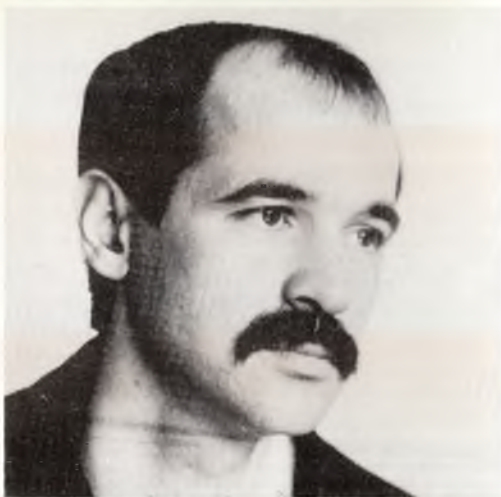
POCHOD PLEBEJCŮ

Více nežli sláva,
Víc než polní tráva
Je občanská svoboda.
Nikdy se nezdaří
Zavřít ji v žaláři
Svoboda se nepoddá.

Refrén: Na nás neplatí
Ni pouta, okovy ni řetězy,
Pouta zrezatí
A svoboda v řetězech nevězí!
Ta spoutat se nedá,
Vždycky bourat se dá –
hlavou!

Pouta zrezatí,
Staré železo na nás neplatí.

Pavel Tomanka

Milan Sova

1. Co pro Vás znamenají V + W + J ?

M. Sova: Jako kluk jsem miloval biograf. Já snad viděl každý film. A taky ty V + W s Ježkovou hudbou. Byl jsem okouzlen. K vánocům jsem nechtěl lyže (proto jsem si, zaplať pámbůh, dodneška nezlomil nohu), ale chtěl jsem gramofonové desky s jejich písničkami. Potom jsem v Divadle ABC viděl Jana Wericha a pana Horníčka... Živé. A zrovna v Caesarovi. Ty nápady, ten humor, ta fantazie!

P. Tomanka: Pokora, úcta, pohoda, život.

2. Slovo k Caesarovi?

M. Sova: Dneska v Caesarovi hraju. Ta odpovědnost, ta hrůza... ale doufejme, že ne pro diváky... doufejme

P. Tomanka: Dvě slova: stále aktuální.

Žít jako lidi,
mít radost z práce,
to přece jen záleží na nás.
Svobodně myslet,
vyřídít zrádce, záleží na nás.
Bránit svou pravdu,
a pravdu měřit
to přece jen záleží na nás.
Nebát se pravdy
a pravdě věřit,
za pravdu se prát,
s pravdou vyhrát,
záleží na nás.

Seznam her J. Voskovce a J. Wericha

Vest pocket revue 1927	Osel a stin 1933
Smoking revue 1928	Svět za mřížemi 1933
... Si pořádně zařadit 1928	Kat a blázen 1934
Gorila ex machina 1928	Slaměný klobouk 1934
Fata morgana 1929	Balada z hadrů 1935
Líčení se odročuje 1929	Panoptikum 1935
Kostky jsou vrženy 1929	Vždy s úsměvem 1935
Premiéra skafandr 1929	Nebe na zemi 1936
Ostrov dynymit 1930	Rub a líc 1936
Sever proti jihu 1930	Panorama 1937
Don Juan and comp. 1931	Těžká Barbora 1937
Golem 1931	Pěst na oko
Caesar 1932	aneb Caesarovo finále 1938
Robin zbojník 1932	

Vedoucí výroby a umělecko-technického provozu: Ing. Ivan Bílek, vedoucí dekoračních dílen: Jaroslav Macháč, vedoucí kostýmní výroby: Marie Dopitová, jevištní mistři: Přemysl Kirschner a Jiří Lupínek, mistr osvětlení: Zdeněk Osif, mistr vlásenkárny: Jindra Kučajová, mistr rekvizitárny: Eva Wiesnerová, mistr garderoby: Zlata Nezhybová, mistr zvuku: Pavel Gierl

Slovo režiséra: **Pro tyhle tři všechno!**

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.
Program vydalo Státní divadlo v Ostravě, nositel Řádu práce. Ředitel divadla:
PhDr. Dalibor Malina. Šéf Divadla P. Bezruč: Ladislav Knižátko. Redakce
programu: Zdeněk Boubelík. Výtvarné řešení programu: Pavel Baláš. Tisk
Ostravské tiskárny, s. p. provoz 21 Ostrava 1, Novinářská 7, R 2380. Cena
programu 1,50 Kčs.